

SVERIGE Del 2 - Kommendör Anna Hannevik Erindringer

De gamle kjempene

Da jeg kom til Sverige, levde fremdeles oberstlt. Thorsten Kjäll, oberst Judit Ordell, brigader Märtha Friis og andre. Jeg hadde mange gode besøk til eldre, pensjonerte offiserer. Dette betydde mye for meg, og jeg håper også for dem.

Jeg ankom – med en viss «frykt og beven» – til mannen jeg visste haade betydd så mye for svensk Armé-litteratur, Thorsten Kjäll. Jeg visste han var blitt temmelig redusert etter lengre tids sykdom, og at han ikke var i stand til å kommunisere. Vi kom

inn på sykerommet, min sekretær major Wincent Wiberg og jeg, og så Kjäll sitte der rank og fin i stolen sin. Jeg hilste og fortalte hvem jeg var. Han så meg inn i øynene uten å kunne si noe, men at han fulgte med er hevet over tvil. Jeg hadde bedt Wiberg ta med sitt lille trekkspill slik at vi kunne synge en sang eller to. Kjälls øyne lyste da trekkspillet kom fram, han tok kjærlig på tangentene og lyttet til sangen. Jeg kom ut av sykerommet med en god følelse. Kjäll og jeg hadde holdt hverandre i hånden under hele besøket. Jeg husker jeg sa til sekretæren min «Jeg kunne aldri ha drømt om å sitte og holde den «mektige» Thorsten Kjäll i hånden under vår stilltiende samtale.»

En av de andre som jeg med glede besøkte, og som i likhet med Kjäll døde mens jeg var i Sverige, var oberst Judit Ordell. Hun var blitt en eldre dame nå. Jeg hadde også møtt henne i hennes velmaktsdager – høyreist, intelligent, vakker; kort og godt en av Guds sjeldne representanter. Hun satt midt i mot meg i sitt hjem, fremdeles slank og nydelig, levende interessert i det som foregikk i Frelsesarmeen, selv om hun ikke hadde krefter til å være med. Jeg bærer i min Bibel hennes velkomsthilsen på et kort hun skrev til meg: «Gärna ville jag sluta mig till alla som i dagarna välkomnar vår nya ledare. Det är verkligen glädjande att en kvinna för första gången sedan Hanna Ouchterlony tar ansvaret för arbetet. Tyvärr orkar jag inte längre deltaga i möterna, men mina varmaste förböner och önskan om Guds kraft och välsignelse följer dig i din ansvarsfulle uppgift. Tilgivna Judith Ordell.»

Med respekt å melde kunne vel Judith Ordell selv ha blitt landsleder i Sverige. Men dessverre var man ikke kommet så langt den gangen når det gjaldt kvinner. Det var stort sett bare grunnleggerens døtre som ble utnevnt til betydningsfulle og «tunge» poster. Og de klarte det utmerket, la *det* være sagt. Når jeg bruker ordet «tung», har jeg dette fra politikken i Sverige. En statsråd, meget dyktig, som måtte fratse sin post av en eller annen årsak, ble omtalt av den daværende statsminister. Han ville gjerne ha henne med i sin regjering og mente at hun nok ville komme tilbake, og da i en «tung» post.

Kirken og fagbevegelsen

En av de ting som var spesielt spennende, var kontakten og samarbeidet Svenska Ekumeniska Nämnden (SEN) hadde med Landsorganisasjonen (LO). Som aktivt medlem av de økumeniske samarbeidsorganer var jeg med om flere møter mellom SEN og LO. Annenhver gang var møtene arrangert av Ekumeniska Nämnden, og neste gang av LO. Når LO var vertskap, ble møtet noen ganger holdt i Landsorganisasjonens «høyborg» i Stockholm. Det var åpenbart at LO-sjefen, Stig Malm, var en sterk og dominerende person. Men han var også omgjengelig og ikke vanskelig å samtale med. Ved en anledning da vi var invitert til LO, hadde Malm ordnet med middag i deres kantine, og en utsøkt middag var det. «Kom, Anna,» sa han, «jeg vil gjerne ha deg til

bords.» Og samtalen under middagen forløp utvungent og hyggelig.

Stig Malm var «LO-ordførande» da jeg kom til Sverige i 1986. Han var blitt valgt til dette høye verv i 1982. Med stigende popularitet styrte han landsorganisasjonen i 13 år inntil negativ omtale og kritikk gjorde at han fant det nødvendig å trekke seg tilbake. Han la aldri skjul på sin beskjedne bakgrunn og utdanning som instrumentmaker, og at han tidlig ble engasjert i fagforeningsarbeid som etter hvert førte ham til de høyeste høyder innen svensk fagbevegelse.

Det som «kirken» og LO kunne samles om, var vårt felles engasjement for «arbeiderne», det vil si mennesker. «Vi jobber for det samme,» sa Malm med overbevisning, og ga uttrykk for LOs glede over kirkens engasjement og ønske om bedre kår for alle. Samarbeidet var en felles intensjon om å bekjempe tendenser og holdninger man ikke ønsket skulle utvikle seg, så som rasisme, mobbing og diskriminering. I stedet for å sloss om det man var uenig om, samarbeidet vi om det vi sto sammen om. Dialog og solidaritet var sentrale begreper i den felles holdningskampanjen.

Etter Malms avgang «under en sky» i desember 1993, skrev han en bok som han kalte «13 år». Boken var ikke en biografi, men en utredning om hans 13 år i det øverste sjiktet av samfunnet. Stor var min glede da jeg mottok en pakke som viste seg å inneholde nevnte bok. Den bar følgende håndskrevne dedikasjon: «Stockholm 21. nov. 1994. Til Anna, med varme hälsningar från vennen Stig Malm.» Ja, det var vennskap ikke minst på grunn av forbønntjenesten på hans vegne som han var seg bevisst. Jeg hadde jo forlatt min post i Sverige i august 1990, så denne hilsenen var ekstra kjærkommen.

Lausanne-bevegelsen

Den felleskristne Lausanne-bevegelsen var sterk og bevisst. Her fantes ekte kristen tro og ønske om å la «all verden» få del i det glade budskap om Jesus Kristus.

I 1989 ble verdens-evangelisasjons-konferansen i Manila holdt med meget stor deltagelse fra hele verden. Vi var også en stor gruppe fra Frelsesarmeens forskjellige land. Mottoet for konferansen var «The whole Gospel to the whole World» (Hele evangeliet til hele verden). Det ble en gjennomgripende, sunn og god opplevelse.

På veien hjem til Sverige besøkte jeg Indonesia, dels for å hilse på lederen, kommandør Lilian Adiwino, og dels for å møte våre misjonærer og sykepleiere Britt Ahlbin og Eivor Rosengren.

Kommandør Lilian Adiwino var blitt en spesiell venn etter vårt første bekjentskap. Hun er indonesisk av nasjonalitet, og man innså nok at her var en dyktig offiser som kunne bære lederansvar i sitt eget land. Men først måtte hun få erfaring

utenfor sitt eget land. Hun ble derfor beordret til England. Mens hun var underveis, fikk jeg en dag en forespørsel fra Det internasjonale hovedkvarteret. På den tiden var jeg leder av sosialarbeidet i Storbritannia. Forespørselen gjaldt om jeg kunne ta imot en kvinnelig offiser fra Indonesia og gi henne noe å gjøre. Det var merkelig at hun allerede var underveis, og man hadde ikke funnet noen passende «lære»-stilling til henne.

Her var gode råd dyre. «Ja,» svarte jeg, «vi skal ta imot henne, i håp om at det skal gå bra for alle parter. Hun får stillingen som assisterende sjefsekretær og skal få studere administrasjon og lederskap.» Det var en risiko å ta, men jeg følte en forpliktelse overfor denne kvinnen. Jeg ble ikke skuffet. Hun passet inn i vårt opplegg, tok tingene som de kom, ledsaget meg på reiser, satt med i komiteer og tilegnet seg kunnskap. En stor glede var det da hun etter hvert ble leder i sitt eget land. Jeg inviterte henne til Sverige, og vi hadde noen fine dager sammen, både offisielt og privat.

Å besøke Frelsesarmeens medisinske, sosiale og evangeliske arbeid i de forskjellige byer i Indonesia var en opplevelse. Utstyret ved enkelte av sykehusene var innkjøpt med gaver fra Sverige. Dyktige leger, sykepleiere og administratorer viste meg rundt.

Men gledeligst var det å være sammen med de to svenske misjonærene som verdsatte sitt nye land høyt, og elsket folket og arbeidet der. Major Britt Ahlbin arbeidet ved et velrennomert sykehus i byen, mens major Eivor Rosengren var langt oppe i fjellene og drev en landsbyklinikk i Kulawi. Søndag morgen kl. 9.30 var hele landsbyen samlet til gudstjeneste. 50-60 personer søkte fram til forbønn, et mektig syn som jeg sent vil glemme. Om ettermiddagen var vi innbudt til en tradisjonell takkefest for et barns fødsel. Kvinnene satt i et rom, mennene i et annet, alle på gulvet. Maten ble servert på bananblad og smakte deilig!

«Som man sår...»

Egentlig var det tilfeldighetene og nøden som førte oss sammen, Frelsesarmeen og ambassadør og tjenestestmenn ved den ^{SOVIET} russiske ambassaden i Stockholm. Det hadde vært jordskjelv-katastrofe i Sovjet. Spontant hadde «alle» i Sverige villet hjelpe med penger, gaver og utstyr av diverse slag. Like spontan var Frelsesarmeens reaksjon. Vi satte ut «julegrytene» for å gi folk anledning til å gi sin gave, og responsen var stor.

I konferanse på hovedkvarteret drøftet vi hvordan vi best mulig skulle få formidlet «folkets gave» til de nødlidende. «Hvorfor ikke ta direkte kontakt med Sovjet-ambassaden?» foreslo jeg. Og slik ble det. PR-sjefen, major Ingvar Fallström, tok kontakt, og Frelsesarmeen var hjertelig velkommen. Major Fallström og jeg begav oss avsted og ble vennlig mottatt. Vi samtalte om jordskjelv-katastrofen og vår gave fra folket,

som vi ønsket skulle anvendes på best mulig måte.

Vår vert ville gjerne høre om Frelsesarmeen, som var et nytt bekjentskap. Jeg fortalte og hadde med som gave et eksemplar av Frelsesarmeens internasjonale årbok. Den ble mottatt med stor takk. Etter servering og samtale var det på tide å trekke seg tilbake. Min vane tro spurte jeg om jeg fikk be en kort bønn før vi gikk. Spørrrende blick munnet ut i setningen «Hva gjør vi da?» Jeg foldet hendene, lukket øynene og ba for våre nye venner på ambassaden og for deres lidende folk. Vi takket for oss og gikk.

Dette besøket ble opptakten til et varmt vennskap. Ikke lenge etter ble jeg invitert til en høytidelig begivenhet på ambassaden sammen med andre som også hadde bidratt med hjelp. I ambassadørens introduksjon av meg ble det sagt omtrent slik: «Hun er den første i mitt liv som har holdt andakt med meg!» Selv var jeg nesten rørt til tårer over denne offentlige anerkjennelse av guddommelig nærvær.

Ved vår store nasjonale kongresskonsert i Bergwaldhallen året etter inviterte jeg ambassadør Boris Pankin som hedersgjest. Han takket «ja», og innfant seg med sitt følge. På et passende tidspunkt i programmet introduserte jeg ham og inviterte ham opp på podiet. Jeg hadde antydnet for ham på forhånd at han kunne gi en kort respons til min hilsen om han så ønsket. Tenk dere alles overraskelse da han holdt en flammende tale om den storartede organisasjonen Frelsesarmeen som han var blitt kjent med, – og *den* skulle man behøve i Sovjet – hjertelig velkommen! Det ble øredøvende applaus etter hans tale. Utrolig festlig var det.

Nå er Frelsesarmeen tilbake i Russland og andre tidligere sovjet-stater. Arbeidet har hatt en rivende utvikling siden oppstarten, som ble ledet av oberstlt. John og Bjørg Bjartveit fra Norge. En søken etter åndelige verdier har bidratt sterkt til Armeens vekst. Sosiale tiltak har som alltid fulgt den evangeliske vekkesbevegelsen.

I august 1991 ble Boris Pankin utnevnt til utenriksminister i USSR. Jeg skrev da til Det internasjonale hovedkvarteret i London og fortalte at i denne diplomaten hadde Frelsesarmeen en venn som var seg bevisst at Armeen behøvdes i hans land. Samtidig med denne utnevnelsen fikk jeg fra kolleger i Stockholm et avisutklipp fra Svenska Dagbladet med en oversikt over Pankins liv og arbeid. Dette i forbindelse med hans utnevning til utenriksminister. Der står det å lese: «Under sin tid i Stockholm opprättade han goda kontakter inte minst med den länge i Sovjetunionen förbjudna Frälsningsarmen som organiserade innsamlingar till jordbevningsoffren i Armenien.»

Innen dette skjedde ble jeg tilsendt klipp fra sovjetiske aviser, bl.a. Izvestija, som omtalte Frelsesarmeen i positive ordelag. Man gleder seg over utviklingen og ber til Gud at behovene, åndelige og materielle, som har vist seg, ikke skal ødelegges av byråkratiske fordommer.

De fortrolige samtalene...

Mange gode stunder har det blitt i hjemmene til offiserer, både de i aktiv tjeneste og pensjonerte offiserer. Jeg vil aldri glemme stundene hjemme hos kommandør og fru Tyndal når fru Svea satte seg til pianoet og med andakt og følelse spilte og levde seg inn i sin egen komposisjon. Den har vandret verden rundt og benyttes nå i de fleste land til sangen «Klippe, du som brast for meg». Melodien har fått tittelen «Tyndal» etter komponisten.

Mange personlige samtaler fant sted på kontoret i Östermalmsgatan eller leiligheten i øverste etasje. Samtaler som er skrevet i mitt hjerte og sikkert notert i himmelen. Samtaler om fortvilelse, forhåpninger, selvutslettelse, selvmord og rehabilitering av eget omdømme. Alltid måtte vi henvende oss til «den store legen» under bønn, tårer, veiledning og lovprisning. Å følge en forholdsvis ung kollega og hennes familie gjennom uker og måneder fram til forløsningen ved «forfremmelse til herligheten» ble for meg en sterk opplevelse. Fru Gun-Britt Jacobsson var slik en fin, tålmodig og god kristen som ved sin lidelse og død var et vakkert eksempel.

Intervjuer med journalister – av alle slag kan jeg vel si – rundt omkring i hele landet var opplevelsensrikt og til tider «tøft». «Kan dere ikke kvitte dere med den uniformen?» var det en journalist som foreslo. «Jo, det kan vi godt,» svarte jeg, «men da er vi ikke lenger en Frelsesarmé. Da kan vi være en hvilken som helst liten misjon.» Ikke alle journalister hadde forberedt seg like godt før intervjuet. Da var det bare å kjøre på og redde dem ut av det som kunne blitt en pinlig situasjon. En av de mest spennende pressekonferanser jeg hadde, var dyktig og grundig forberedt av major Eric Lundkvist i den perioden han var ansvarlig for pressetjenesten. Ofte gikk spørsmålene i retning av hvordan det var å være kvinnelig kirkeleder i en mannsdominert verden.

En dag kom en forholdsvis ung, velutdannet kvinne og skulle etter avtale intervjuer meg i en eller annen sammenheng. Omsider kom spørsmålet jeg ofte fikk, om hvordan jeg kom inn på denne løpebane. Jeg fortalte henne at det var på grunn av et kall fra Gud. Da så hun på meg med store, betenkte øyne. «Kall, ja,» sa hun. Rollene ble ombyttet da hun fortalte med innlevelse at hun også hadde hatt et «kall» i sin ungdom. Kallet var å gå i kloster, hvilket hun også gjorde. Men etter flere år som novise ble hun fortalt at hun ikke egnede seg til dette livet og måtte forlate klosteret. «Jeg sto utenfor porten,» fortalte hun, «uten penger, uten klær, uten arbeid og uten et sted å bo.» Intervjuobjektet ble sjelesørgeren.

I Sveriges radio ble jeg invitert til å ha morgenbønn i flere uker. Det ble radio- og TV-intervjuer og samtaler av forskjellige slag og om ulike emner. Alltid en utfordring.

Selvfølgelig var 17. mai i Sverige en vanlig virkedag. Men mine kolleger ved hovedkvarteret i Stockholm var alltid flinke til å la meg få vite at de var klar over denne

spesielle dagen i en nordmanns hjerte. Presten Nome i den norske kirke i Stockholm inviterte meg til å holde tale i kirken en 17. mai. Å møte nordmenn også hos broderfolket var en positiv opplevelse. Etter gudstjenesten fikk jeg overrakt den største Kong Haakon-konfektesken jeg noensinne hadde sett. «Hva gjør jeg med denne?» tenkte jeg. Neste morgen tok jeg den med til kontorets morgensamling, og ved utgangen fikk alle forsyne seg. En av kollegene utbrøt «Dette er jo presist som annen 17. maidag.» (sammenlignet med annen påskedag, annen pinsedag etc.)

Utmerkelser og utnevnelser

Et av de mange fora jeg fikk være med i gjennom flere år, var «anbefalingskomiteen» for de utmerkelser som finnes i Frelsesarmeen: Grunnleggerens orden (som henger høyt), Certificate in Recognition of Exceptional Service (Diplom for fremragende tjeneste) og Order of Distinguished Auxiliary Service (Æresbevisning for fremragende frivillig tjeneste). Den sistnevnte ble tildelt mennesker som ikke var tilsluttet Frelsesarmeen, men som støttet på en fremragende måte.

Da jeg kom til Sverige som leder i 1986, var musikkmeister Gunnar Borg i Tranås allerede pensjonert. Han hadde vært dirigent for dette storslagne musikkorpset i mange, mange år og ført musikkorpset fram til internasjonalt ry. Det var et stort musikkorps i en forholdsvis liten by. Borg var syk og kunne ikke ferdes særlig mye ute. Jeg spurte på hovedkvarteret om han hadde fått noen påskjønnelse for sin fantastiske innsats, og ble fortalt at byen hadde forært ham en pris. Men Frelsesarmeen da? Nei, der var det intet å melde!

«Æres den som æres bør,» tenkte jeg, og søkte til det internasjonale hovedkvarteret om Gunnar Borg kunne tildeles Diplom for fremragende tjeneste. Dette ble godkjent, og jeg hadde gleden av å besøke den pensjonerte musikkmeisteren i hans hjem og overrekke ham utmerkelsen og gratulere på vegne av den nasjonale og internasjonale Frelsesarmeen. Det var en personlig stor tilfredsstillelse.

I 1990 feiret vi 100-årsjubileum for «Frälsningsarmens Socialtjänst» i Sverige. Det var stor stas med prinsesse Christina fru Magnusson som hedersgjest ved et strålende festmøte i Templet i Stockholm og derpå følgende supé i Vinterträdgården i Frelsesarmeens storartede City Hotel. Major Gunnar Nilsson var sosialsjef. Det var en ære for meg å holde festtalen.

Forut for begivenheten hadde jeg sendt anbefaling til hovedkvarteret i London om en tildeling av Æresbevisning for fremragende frivillig tjeneste. Et høydepunkt i jubileumsmøtet var da jeg kunne kalle fram tilsynslegen på Kurön behandlingshjem for alkoholikere, dr. Lennart Ågren, og overrekke ham utmerkelsen som en anerkjennelse av hans 25-årige uegennyttige virksomhet på Kurön.

Rike år

Så mye, mye mer kunne sies om de rike årene jeg fikk være med i arbeidet i Sverige. Frelsesarmeens vidt forgrenede arbeid på forskjellige fronter og av forskjellige slag er ikke alltid kjent. Litt av styrken ligger i at arbeidet omfatter *hele mennesket* — legeme, sjel og ånd. Alt vårt arbeid er et åndelig arbeid, kjærligheten er motivasjonen, Kristi kjærlighet «som tvinger». Kong Carl Gustavs heder ved å utnevne meg til kommandør av Kungliga Nordstjärneorden var enda et tegn på den anerkjennelse Frelsesarmeen nyter, og som jeg fikk være representant for.

Det er kanskje få forunt å få den «back-up» jeg fikk i disse travle og strevsomme år, og spesielt, syntes jeg, fra pensjonerte ledere bosatt i Stockholm: General og fru Erik Wickberg, fru kommandør Karin Sundin, kommandør og fru Harry Tyndal, kommandør og fru Martin Högberg og kommandør og fru Sven Nilsson. Jeg ble beriket gjennom medarbeidere over hele landet, og mine sekretærer og hjelpere kunne jeg ikke ha klart meg uten: Major Wincent Wiberg, major Gerd Willén, kaptein Gerd Nilsson, major Elsa Ödman, husmor Heidi Thyren og andre. Alle oppmuntringene de gav meg, var til velsignelse.

Foton från väster: Kommendör Anna Hannevik och musikmästare Gunnar Borg, Tranås och tillsammans med svenska ledare och Maria Gorska från Riga vid återöppnandet i Lettland